

Arkivsak-dok. 23/24041-2
Saksbehandler Laila Irene Vestby

Saksgang
Formannskapet 2023 - 2027
Bystyret 2023 - 2027

Møtedato
02.11.2023
14.11.2023

Sak nr.
10/23

Bypakke Nedre Glomma - vurdere støtteordning og billig/gratis buss

Innstillingssak.
Medsaksbehandlere:

Kommunedirektørens innstilling:

1. Sarpsborg kommune etablerer ingen støtteordning for bomutgifter for lavinntektsfamilier i forbindelse med etablering av bomring i Sarpsborg.
2. Sarpsborg kommune bevilger ikke midler til gratis eller veldig billige bussbilletter som kampanje i forbindelse med etablering av bomringen i Sarpsborg.

Vedlegg:

Sammendrag:

I denne saken vurderes støtteordning for bomutgifter i forbindelse med skole, barnehage og fritidsaktiviteter samt vurdering av billig/gratis buss i forbindelse med innføring av bompenger i Sarpsborg. Bakgrunn for saken er bystyrets behandling av sak om bypakka i 2018 og 2021, jf. sak PS 72/18 og PS 87/21.

Kommunedirektøren mener at takst- og rabattsystemet som nå ligger til grunn for bypakka slik den er vedtatt i Stortinget, tilsier at det ikke er samme behov for en støtteordning. I tidsrommet mellom kl. 17.30 og 20.30 betales det kun for én bompassering, uavhengig av antall bompasseringer som man faktisk har i dette tidsrommet. Erfaringer fra Fredrikstad om en tilsvarende støtteordning viser også at bruken av en slik ordning er begrenset, samtidig som det er noe ressurskrevende å behandle søknadene. Kommunedirektøren anbefaler derfor ikke at det etableres en støtteordning for familier for bomutgifter i forbindelse med skole, barnehage og fritidsaktiviteter.

Kommunedirektøren viser til at Bypakke Nedre Glomma prioriterer å bruke statlige tilskuddsmidler for å redusere prisene på bussbillettene ytterligere i en begrenset periode når bommene settes i drift tidlig i 2024. Kommunedirektøren anbefaler ikke at Sarpsborg kommune bevilger midler til gratis eller veldig billige bussbilletter utover dette. .

Utredning:

Under bystyrets behandling av sak PS 72/18 *Bypakke Nedre Glomma – Videreføring* den 11.10.2018 ble det gjort følgende vedtak:

- «29. Rådmannen i Sarpsborg utreder tilrettelegging av en støtteordning for passering av bommer i forbindelse med skole, barnehage og fritidsaktiviteter for barn og unge.
- 30. Det utredes gratis eller veldig billige bussbilletter som kampanje i forbindelse med at bomringen blir satt i drift slik at innbyggerne får et incentiv til å reise kollektivt.»

Dette ble fulgt opp i sak PS 87/21 om *Bypakke Nedre Glomma, fase 2* som ble behandlet av bystyret 14. desember 2021. I saksframstillingen står følgende: «*Fredrikstad kommune har hatt en støtteordning for bomutgifter for lavinntektsfamilier i fase 1 av bypakken. Sarpsborg bystyre gjorde vedtak om å vurdere en slik ordning ved behandling av bypakken i 2018. Dersom en slik ordning gjøres gjeldende for fase 2, vil dette også kunne lette den økonomiske byrden som bompenger utgjør for privatøkonomien. Kommunedirektøren tar ikke stilling til en slik støtteordning i denne saken, men må komme tilbake til dette forutsatt en bypakke fase 2.*»

Videre heter det i kommunedirektørens saksframstilling fra 2021 at «*I 2018 gjorde bystyret i Sarpsborg også vedtak om billige bussbilletter som kampanje i forbindelse med at bomringen blir satt i drift slik at innbyggerne får et incentiv til å reise kollektivt. Fredrikstad bystyre bevilget midler til billige bussbilletter i forbindelse med oppstart av bompengeneinnkreving av fase 1 av bypakken. Kommunedirektøren tar i denne saken ikke stilling til om det bør være billige bussbilletter ved innføring av fase 2, men må komme tilbake til dette forutsatt en bypakke fase 2.*»

I saken gjøres en vurdering av støtteordning for bomutgifter i forbindelse med skole, barnehage og fritidsaktiviteter samt vurdering av billig/gratis buss i forbindelse med innføring av bompenger i Sarpsborg. Bommene vil være i drift i Sarpsborg fra januar 2024.

Støtteordning

Bakgrunn for bystyrets vedtak om en støtteordning i 2018 var å gi familier reduserte bomutgifter i forbindelse med skole, barnehage og fritidsaktiviteter. Takst- og rabattsystemet som ble vedtatt for bypakka i 2018 la til grunn samme bomtakst gjennom hele døgnet, men med en timesregel. Timesregel innebærer at det kun betales for én passering per time.

Under bystyrets behandling av bypakka i 2021 og Stortingets behandling av Prop. 41 S (2022–2023) *Utbygging og finansiering av Bypakke Nedre Glomma fase 2 i Viken* er det lagt til grunn at det i tidsrommet mellom kl. 17.30 og 20.30 på hverdager kun betales for én passering. Dette betyr at på hverdager er det en utvidet timesregel. I tidsrommet mellom kl. 17.30 og 20.30 betales det kun for én bompasering, uavhengig av antall bompaseringer som man faktisk har i dette tidsrommet. Bakgrunn for dette er blant annet å begrense bomutgiftene i forbindelse med fritidsaktiviteter på ettermiddag/kveld.

Kommunedirektøren mener derfor at en støtteordning for reduserte bomutgifter er mindre aktuelt med det takst- og rabattsystemet som er vedtatt for bypakka nå. Mye av intensjonen med støtteordningen er allerede ivarettatt gjennom takst- og rabattsystemet med den utvidede timesreglen på hverdager.

Fredrikstad bystyre vedtok i 2019 å innføre en støtteordning for passering av bomsnitt for lavinntektsfamilier. Det ble vedtatt å gi støtte for inntil 230 passeringer per år. Det ble lagt til

grunn en bompengetakst for takstgruppe 1 på 29-30 kroner og 20 prosent rabatt. Det gir en takst på cirka 24 kroner og maks støtte per måned blir 460 kroner.

I 2020, som var første året for støtteordningen, var det til sammen 79 familier som søkte om støtte. Totalt kom det inn 188 søknader. Noen søkte hver måned og andre samlet opp noen måneder før de søkte. Det ble fattet 156 vedtak om støtte. Fredrikstad kommune utbetalte om lag 155 000 kroner i støtte i 2020.

I 2021 økte antall familier som mottok støtte med 24 familier, noe som betyr at det var totalt 103 familier som mottok støtte det året. Utbetalt støtte økte også. Totalt ble det utbetalt om lag 192 000 kroner i støtte i 2021 (tall per 21.10.2021).

Sarpsborg kommune har ikke mottatt tilsvarende tall for 2022 fra Fredrikstad kommune.

Fredrikstad kommune videreførte ikke ordningen i 2023-budsjettet. Følgende kan leses fra kommunedirektørens budsjettforslag: *«Ordningen med økonomisk støtte til lavinntektsfamilier for dekning av bompengeutgifter foreslås ikke videreført. Det er små summer per søker, med et relativt stort administrativt arbeid med søknadsbehandling og oppfølging. Dette gjelder heller ikke et direkte kommunalt ansvar.»*

Med bakgrunn i ovennevnte anbefaler ikke kommunedirektøren å etablere en støtteordning for familier for bomutgifter i forbindelse med skole, barnehage og fritidsaktiviteter. Dette er særlig begrunnet med at den utvidede timesregelen reduserer behovet for en slik ordning. I tillegg tilsier erfaringene fra Fredrikstad at en slik ordning ikke bør innføres. Støtteordningen har hatt begrenset bruk i Fredrikstad.

Billig/gratis buss som kampanje

Da bommene i Bypakke fase 1 ble satt i drift i Fredrikstad i 2019 var det i noen uker gratis buss. Det var Fredrikstad kommune som bevilget 10 millioner kroner til tiltaket.

Bypakke Nedre Glomma har siden 2020 mottatt statlig tilskudd til reduserte billettpriser på kollektivtransport. Totalt har Nedre Glomma mottatt om lag 20 millioner kroner årlig. Midlene har vært brukt til å redusere prisene for enkeltbilletter og periodekort i Nedre Glomma. For eksempel koster en enkeltbillett for voksen 30 kroner i 2023, mens en 30 dagers periodebillett koster 400 kroner. For de bedriftene som er deltakere i Hjem-Jobb-Hjem er prisen på periodebillett redusert ytterligere.

Bypakke Nedre Glomma prioriterer å bruke en andel av de statlige tilskuddsmidlene til å redusere prisene på bussbillettene ytterligere i en begrenset periode når bommene settes i drift tidlig i 2024. Bypakke Nedre Glomma vurderer nå hvilke priser og for hvilken periode dette bør gjelde.

Bypakke Nedre Glomma planlegger ikke et gratis busstilbud, slik det var i forbindelse med at bommene i Fredrikstad ble satt i drift for fase 1 av Bypakke i 2019. Det var enkelte uønskede konsekvenser av gratis buss. Blant annet ble bussen i noen tilfeller brukt som oppholdssted. Det var også noe mer hæverk enn ellers.

Kommunedirektøren viser til at Bypakke Nedre Glomma prioriterer å bruke statlige tilskuddsmidler for å redusere prisene på bussbillettene ytterligere i en begrenset periode når bommene settes i drift tidlig i 2024, og vil ikke anbefale at Sarpsborg kommune bruker penger på å redusere prisene ytterligere. Dette begrunnes også med en svært anstrengt kommuneøkonomi.

Konsekvenser økonomi, miljø og folkehelse:

Økonomi:

Et vedtak i tråd med kommunedirektørens innstilling medfører ingen direkte økonomiske konsekvenser for Sarpsborg kommune. Dersom det bevilges midler til støtteordning eller billigere bussbilletter vil det belaste kommunens budsjetter.

Miljø:

Dersom bomutgiftene gjør at familier velger bort kjøreturer med bil, vil det gi mindre klimagassutslipp i form av CO₂ i tillegg til mindre lokal luftforurensing som NO_x og svevestøv. Billigere bussbilletter vil kunne forsterke denne effekten.

Folkehelse:

Færre bilturer vil kunne være både positivt og negativt for folkehelsen. Dersom bilturene erstattes med gå-, sykkel- eller bussturer vil det være positivt for folkehelsen. Dersom bilturene ikke erstattes med det som følge at for eksempel fritidsaktiviteter ikke gjennomføres, så vil det være negativt for folkehelsen.